

"Česká společnost sociologická" v letech 1925-1941

Na konci dvacátých a v třicátých letech se v dějinách sociologie prosazovala tendence volající spíše po zkoumání jednotlivých oblastí života společnosti než po vytváření velké teorie. Ze středu zájmu sociologů mizely i přírodovědecké redukce, ale v interpretaci jednotlivých úseků společenského života působila i nadále naturalistická tendence pozitivismu.

Sociologie v českých zemích se v těchto letech vyvíjela v silně komplikovaných sociálních poměrech. Všeobecná hospodářská krize, ohrožování evropských demokracií fašismem a nacismem - to byly závažné faktory, které u českých sociologů nacházely odezvu v proklamování snah po nestrannosti (nevměšování se vědy do politiky), ale i po "fungování pod normou" "zachovávání principů demokracie". Obhajoba demokracie proti fašismu, ale i obavy ze sovětské cesty k socialismu, odmítání hodnotících soudů ve vědě, prosazování popisu empirických dat - to byly zřetelné znaky české sociologie v tomto období.

Na začátku roku 1941 sestavil JUDr. Jindřich Zelenka Přehlednou zprávu o patnáctileté činnosti České společnosti sociologické (od založení roku 1925 do roku 1941). Je to výkaz informující o poměrně značné aktivitě českých sociologů v době, kdy byla ohrožena demokracie v Československu a kdy také sociologie hledala cesty k tomu, aby tento obor, nepřijemný všem totalitním systémům, zůstal zachován. Již sám název společnosti ukazuje na kompromis. Nemluví se již o Masarykově, ale jen o české společnosti sociologické.

Přehledná zpráva zachycuje pět oblastí sociologické aktivity v letech 1925-1941: organizační činnost, přednáškovou činnost, činnost publikační, pedagogickou činnost členů předsednictva Společnosti a výzkumnou činnost Společnosti a jejích odborů. Zpráva nemohla být vydána tiskem, protože Sociologická revue v roce 1940 musela ustoupit nátlaku a v dalším roce již nevycházela. Uvedená zpráva existuje jako strojopis o 75 stranách. Obsahuje pečlivě sestavený seznam přednášek s udáním místa a data konání, obsáhlou bibliografii sociologické produkce a stručnou charakteristiku výzkumné aktivity. Je to významný materiál pro poznání dějin české sociologie. Pro značný rozsah uvádíme zde pouze část nazvanou "Přehled", z níž čtenáři mohou získat informace o rozsahu a charakteru práce českých sociologů v letech 1925-1941.

Emanuel Pecka